

Eduskunnan lakivaliokunta

Viite
HE 202/2017 vp

Asia

Hallituksen esitys eduskunnalle siviilitiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi; Ulkoministeriön asiantuntijalausunto

Kansainvälinen toimintaympäristö on muuttunut nopeasti uudenlaisten uhkien ja nopean teknologisen kehityksen sekä rajat ylittävien tietoverkkojen ja niiden mukanaan tuomien uudenlaisten haavoittuvuuksien myötä. Hallituksen esityksessä siviilitiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi on kuvattu viime vuosien nopeaa muutosta toimintaympäristössämme. Ulkoministeriö on korostanut lainsäädännön valmistelun eri vaiheissa, että selkeän lainsäädännön luominen ulkomaan henkilö- ja tietojärjestelmätiedusteluun parantaisi Suomen ylimmän valtionjohdon ulko- ja turvallisuuspoliittisen päätöksenteon edellytyksiä ja voisi torjua Suomeen kohdistuvia vakavia ulkoisia turvallisuusuhkia. Ulkoministeriö on korostanut johdonmukaisesti sitä, että tiedustelun avulla tunnistettavien uhkien tulee olla riittävän vakavia ja kohdistua kansallisen turvallisuuden kannalta keskeisiin turvallisuusintresseihin. Uhkat voivat olla sotilaallisia tai siviililuonteisia. Nämä näkemykset ovat edelleen valideja.

Siviilitiedustelulakityöryhmän tehtävänä on ollut luoda suojelupoliisille riittävät toimivaltuudet henkilötiedusteluun ja tietojärjestelmätiedusteluun kotimaassa ja ulkomailla sekä tietoliikennetiedusteluun. Ulkoministeriön edustaja on osallistunut pysyvänä asiantuntijana siviilitiedustelulakityöryhmän työhön, jossa on siten voitu ottaa huomioon ministeriön esittämät näkökohdat.

Sekä sotilas- että siviilitiedustelua koskevat hallituksen esitykset ovat ulkoministeriön mukaan tärkeitä Suomen turvallisuuden kannalta. On oleellista, että Suomella on kyky toimia ennaltaehkäisevästi ja näkemyksemme mukaan esillä olevat lainsäädäntöhankkeet tukevat tätä päämäärää. Tavoitteena on ollut samalla myös parantaa valtion johdon tiedonsaantia vakavista kansainvälisistä uhkista.

Ministeriö pitää myönteisenä sitä, että valmistelussa on käytetty tausta-aineistona muiden keskeisten maiden tiedustelulainsäädäntöjä ja niistä saatuja oppeja.

Kumpaankin hallituksen esitykseen sisältyy ulko- ja turvallisuuspoliittisia ulottuvuuksia. Ulkoministeriö on pitänyt tärkeänä, että tämä asia huomioidaan niin tiedustelutoiminnan yhteensovittamisessa kuin tiedustelun ohjaamisessa, valmistelussa ja siitä päättämisessä. Ulkoministeriö on tyytyväinen siihen, miten nämä kysymykset on ehdotettu hallituksen esityksissä ratkaistaviksi.

Hallituksen esityksestä siviilitiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi ilmenee, että tiedustelutietoa voidaan käyttää tiedon hankkimiseen vain kansallista turvallisuutta vakavasti uhkaavasta toiminnasta. Eräitä keskeisiä tiedustelumenetelmiä saa käyttää vain, jos niillä voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys ajatellen kansallista turvallisuutta. Pidämme näitä rajoituksia perusteltuina.

Ehdotetun poliisilain uuden 5a luvun 3 §:ään sekä tietoliikennetiedustelusta siviilitiedustelusta annettavan lain 3 §:ään kirjatut uhkaluettelot ovat kattavia ja antavat omalta osaltaan kuvaa muuttuneesta ja haasteellisesta toimintaympäristöstä, jossa on tärkeätä pyrkiä myös ennakoimaan mahdollinen vakava uhka kansalliselle turvallisuudelle. Arviomme mukaan on tärkeätä, että uhkaluettelot ovat samassa linjassa sotilastiedustelua koskevien lainsäädäntötekstien kanssa niiltä osin kuin tiedustelun kohteet koskevat molempia tiedustelulajeja. Kirjaukset hallituksen esityksissä näistä ovat hyvät.

Ulkoministeriön näkökulmasta olemme pitäneet myös erityisen oleellisena huomioida Suomen kansainväliset velvoitteet kansainvälisten ihmisoikeussopimusten ja oikeuskäytännön noudattamisessa. Ulkoministeriö onkin korostanut, että valmistelutyössä huomioidaan yksilöiden perusoikeudet, ihmisoikeudet ja oikeusturva. Hallituksen esityksessä on ministeriön arvion mukaan huomioitu asianmukaisesti edellä mainitut seikat.

Ulkoministeriö katsoo, että myös tiedustelun lupamenettelyyn on kiinnitetty asianmukaista huomiota.

Kokonaisuutta tarkasteltaessa suhteellisuus, pyrkimys vähimpään haittaan, tarkoitussidonnaisuus sekä muiden poliisioikeudellisten periaatteiden merkitys ovat tulleet huomioonotetuiksi lainsäädäntöluonnoksessa.

Pia Rantala-Engberg

Kybersuurlähettiläs, Ulkoministeriö

Liitteet

-

Erillinen sivu elektronisen version käsittelyyn:

Poliittinen osasto

POL-10 Pia Rantala-Engberg

Asiasanat Ei asiasanaa

Hoitaa POL-10

Hoitaa UE

Koordinoi

Tiedoksi AVS-POL; OIK-01; POL-01; POL-02; UMI-00; VSI-00

Laatija jakanut